

Spis treści

BOŻENA CHRZĄSTOWSKA: Przedmowa . . .	5
EWA WIEGANDTOWA: Cztery punkty wi- dzenia na literaturę współczesną . . .	8

CZĘŚĆ I

Wybór tekstów literackich

Poezja

KRZYSZTOF KAMIL BACZYŃSKI

Historia	18
Pokolenie	19
Wyroki	20
Biała magia	21
Psalm 4	21
Modlitwa do Bogarodzicy	22

WŁADYSŁAW BRONIEWSKI

Rozmowa z historią	23
Kasztan	23
Droga	25
Targowisko	25

TADEUSZ RÓŻEWICZ

Ocalony	27
W teatrze cieni	27
** [drze się miękko]	28
Biel	29
Cień	30

STANISŁAW BALIŃSKI

Modlitwa polska	31
Wyznanie	31
Sonet 1970	32

JÓZEF ŁOBODOWSKI

Sztyletnicy	33
Żona Lota	33

ADAM WAŻYK

Poemat dla dorosłych (fragmenty) . . .	35
Czas bez proroków	38

CZESŁAW MIŁOŻ

Campo di Fiori	40
Piosenka o porcelanie	41
Veni Creator	42
Moja wierna mowa	43
Zadanie	44
O aniołach	44
Dar	45
Oeconomia divina	45

ZBIGNIEW HERBERT

Pieśń o bębnie	46
Ze szczytu schodów	47
Przesłanie Pana Cogito	48
17 IX	49
Potęga smaku	50
Pan Cogito — powrót	51

MIRON BIAŁOSZEWSKI

Podłogo, błogosław!	53
Stara pieśń na Binnarową	53
Autobiografia (fragmenty)	56
[Nie chcę sprawdzać...]	58
[mamuty bloków...]	58
[jak to powiedzieć...]	59
[Salowa kłapie...]	59
Teraźniejszość	60
Kłapa	60
Kabaret Kici Koci (fragmenty)	60

WISŁAWA SZYMBORSKA

Psalm	64
Cebula	64
Głos w sprawie pornografii	65
Ludzie na moście	66

JAN TWARDOWSKI

O wierze	68
Wigilia	68
Mrówko ważko biedronko	69
Oda do rozpaczcy	69
Zmartwienie	69
Zmienili się czasy	70
Do świętego Antoniego	70

KAROL WOJTYŁA

Pieśń o Bogu ukrytym (fragmenty) . . .	71
Kamieniolom (fragment)	72

BEATA OBERTYŃSKA

Grudki kadzidla (wybór epigramatów) .	73
---------------------------------------	----

ROMAN BRANDSTAETTER

Ostatnia Wieczerza	74
Lament Piety	75

ANNA KAMIENSKA

Prorocy	77
Przyjdź Królestwo	78
Baczyński	78
Matce księdza J. Popieluszki	79

EDWARD STACHURA

Przystępuję do ciebie	80
Człowiek człowiekowi	80

KAZIMIERZ WIERZYŃSKI

Do towarzysza Wiesława	82
Czarny polonez	83
Izrael	83

EWA LIPSKA

Ucz się śmierci	84
Dyktando	84
Egzamin	85
Z cyklu: Wielkie awarie (I)	86
Zwierzenia emigranta	87

STANISŁAW BARAŃCZAK

Spójrzmy prawdzie w oczy	88
------------------------------------	----

Mieszkać	88	Drugie Przyjście. Opowieść średniewieczna (fragment końcowy)	137
Wieczór autorski	89	JEŻY ANDRZEJEWSKI	
Śnieg IV	89	Bramy raj (fragmenty: Spowiedź Roberta, Spowiedź Jakuba, Decyzja spowiednika)	139
Śnieg VI	90	JAN JÓZEF SZCZEPAŃSKI	
Co mam powiedzieć	90	Rafa	143
Przeświecenie	91	ANDRZEJ SZCZYPORSKI	
Widokówka z tego świata	91	Początek (fragmenty: W kawiarni, Klatka na Szucha, Karuzela)	147
RYSZARD KRYNICKI		TADEUSZ KONWICKI	
** [ciemnicą tego świtu...]	93	Mała Apokalipsa (fragmenty: Wyznania „starego działacza” — Kobalki, Przed „tajnym bankietem”)	154
Będą ci wybaczone	93	GEORGE ORWELL	
Przechodząc obok	94	Rok 1984 (fragmenty: Winston poprawia Wielkiego Brata, Rola nowomowy)	160
Cóż z tego	94	WARŁAM SZALAMOW	
Mówiąc	95	Opowiadania kołymskie (fragmenty: Czerwony krzyż, Suchy prowiant)	165
JÓZEF BARAN			
Litania pospolita	96		
Legenda polska	97		
Żalnik polski 1864	97		
Nasze najlepsze lata	98		
** [byłe na zewnątrz...]	98		
Dziura w bycie	99		
Puch	99		
TOMASZ JASTRUN			
Do syna	101		
Ucieczka	101		
Na krzyżu	102		
BRONISŁAW MAJ			
** [Dlaczego nie ma Cię...]	103		
** [To życie podwójne...]	103		
** [Świat: cały i niepodzielny...]	104		
** [To miasto umarło...]	104		
JAN POLKOWSKI			
Oddychaj głęboko	106		
Hymn	106		
Którzy nie widzieli	106		
Wśród nas, nieczystych	107		
„Moja słodka ojczyzna”	107		
„O Nowej to Hucie piosenka”	108		
** [Jakiż to było piękne...]	108		
Miłości, miłości najboleśniej śpiewaj	109		
„Co nie jest wymówione...”	109		
ANNA ACHMATOWA			
[Nie z tymi...]	111		
Muza	111		
Woroneż	111		
JOSIF BRODSKI			
24 grudnia 1971 roku	113		
1 września	114		
OSIP MANDELSZTAM			
[Szczuple twoje ramiona...]	115		
[Jaka to jest ulica?]	115		
[Jak spóźniony podarunek...]	115		
[Ty jeszcze nie umarłeś...]	116		
[Co mam rzec...]	116		
BULAT OKUDŻAWA			
Modlitwa	117		
Zamek nadziei	117		
Proza fabularna			
GUSTAW HERLING-GRUDZIŃSKI			
Wieża	119		
		GUSTAW HERLING-GRUDZIŃSKI: Inny świat. Zapiski sowieckie (fragmenty: Oskarżenie i wyrok, Miasto, System, Ręka w ogniu, Czarna fala, Wierność)	167
		KAZIMIERZ MOCZARSKI: Rozmowy z katem (fragmenty: Złowróżbna sowa, Spadochroniarze)	179
		MIRON BIAŁOSZEWSKI: Pamiętnik z powstania warszawskiego (fragmenty: Katedra, W piwnicach)	181
		WITOLD GOMBROWICZ: Dziennik 1953–1956 (fragment: Sienkiewicz)	184
		MARIA DĄBROWSKA: Dzienniki (fragmenty: O edukacji literackiej, O lekturze Miłosa, List 34)	187
		GUSTAW HERLING-GRUDZIŃSKI: Dziennik pisany nocą (fragmenty: o Solżenicynie, Mandelsztamie i Szalamowie, „Bicie w bębny narodowe” — o epoce Gierka, Zachód wobec spraw Wschodu, „Ostrożnie, syjonizmi!”), O Tolstoju, Dostojewskim, Simone Weil)	191
		PAWEŁ JASIEŃCJA: Pamiętnik (fragment: O cenzurze)	195
		ZOFIA NALKOWSKA: Dzienniki czasu wojny (fragmenty)	196
		ZDZISŁAW (JAN NOWAK) JEZIOARAŃSKI: Kurier z Warszawy (fragmenty: Polacy w Londynie, Most powietrzny — lądowanie pod Tarnowem, Powstanie)	198
		LEOPOLD TYRMAND: Dziennik 1954 (fragmenty: Ciuchy, „Pamiętnik uczennicy”, Komunizm to pomyłka?, Postawy polityczne: aprobata i negacja ustroju, Mi-	

gawki i portrety — Herbert, Turowicz, Iwaszkiewicz, Koźniewski)	204
ALEKSANDER WAT: Mój wiek. Pamiętnik mówiony (fragment: Broniewski w więzieniu sowieckim)	214
STEFAN WYSZYŃSKI: Zapiski więzienne (fragmenty)	216

CZĘŚĆ II

Wybór tekstów pomocniczych

Filozofia i eseistyka

ERICH FROMM: O sztuce miłości (fragmenty)	220
JAN PAWEŁ II, papież: Czego lęka się współczesny człowiek?	222
Do młodych całego świata	223
LESZEK KOŁAKOWSKI: Szukanie barbarzyńcy	225
EMMANUEL LÉVINASS: Ktoś inny	228
ANDRZEJ KIJOWSKI: Dopiski do Wyznań św. Augustyna	229
JACQUES MARITAIN: Osoba ludzka	231
EMMANUEL MOUNIER: Co to jest personalizm	232
CZESŁAW MIŁOŻ: Rodzinna Europa (fragmenty: Miasto młodości, Wychowanie katolickie, Rola łaciny w edukacji)	234
JAN STRZELECKI: Próby świadectwa	238
JAN JÓZEF SZCZEPAŃSKI: Przed nieznanym trybunałem (fragment: List do Juliana Strykowskiemu)	241
JÓZEF TISCHNER: Etyka solidarności (fragment: Sumienie)	244
SIMONE WEIL: Zakorzenie (fragmenty: Oczekiwanie Boga, Świadomość nadprzyrodzona. Wybór myśli)	245

Eseistyka i krytyka literacka (fragmenty)

ZBIGNIEW BIENKOWSKI: Model człowieka — wzorzec świata	248
JAN BŁOŃSKI: Kto ty jesteś?	250
KRZYSZTOF DYBIAK: Czym jest i jaką ma wartość literatura emigracyjna?	252
JAN JÓZEF LIPSKI: Książę [O Jerzym Giedroyciu]	254
MIECZYSLAW INGLÓT: Polskie życie literackie we Lwowie lat 1939-1941	256
CZESŁAW MIŁOŻ: Zniewolony umysł (fragmenty: Ketman, Beta)	260
JAN JÓZEF SZCZEPAŃSKI: Kadencja (fragment: Zjazd Szczeciński)	263

JACEK TRZNADEL: Hańba domowa. Rozmowy z pisarzami (fragmenty: Ze wstępu, Rozmowa z J. Andrzejewskim, Rozmowa z Z. Herbertem)	265
ANDRZEJ WERNER: Polskie, arcy-polskie... (fragmenty: Akceptacja wynikiem bezsiły, Literatura bez modlitwy)	273
MACIEJ ZIEBA: Metafizyczna poczta. Ze Stanisławem Barańczakiem rozmawia...	275

O lekturach — komentarze i interpretacje (fragmenty)

Poezja Zbigniewa Herberta	
STANISŁAW BARAŃCZAK: Nieporozumienia — okoliczności cenzuralne	277
Poezja Czesława Miłosza	
JAN PROKOP: Wołanie o nadzieję	282
Poezja Mirona Białoszewskiego	
STANISŁAW BARAŃCZAK: Pożegnanie z Białoszewskim	283
Poezja Wisławy Szymborskiej	
STANISŁAW BARAŃCZAK: „Niezliczone odmiany koloru szarego”	286
Poezja Ewy Lipskiej	
STANISŁAW BARAŃCZAK: Kwit z „przechowalni ciemności”	288
Poezja Ryszarda Krynickiego	
STANISŁAW BARAŃCZAK: Najmniej słów	290
Poezja Tomasza Jastruna	
STANISŁAW BARAŃCZAK: Skrzyżowanie	292
Poezja Bronisława Maja	
STANISŁAW BARAŃCZAK: Wspólne powietrze	295
Poezja Jana Polkowskiego	
STANISŁAW BARAŃCZAK: Niewidzialna ojczyzna	297
Papiół i diament Jerzego Andrzejewskiego	
ANNA I TADEUSZ PATRZALKOWIE: Papiół i diament na nowo czytany	299
ŚLAWOMIR MROZEK: Papiół i diament	303
JAN BŁOŃSKI: Stygnący papiół	304
Bramy raju Jerzego Andrzejewskiego	
SEWERYNA WYSŁOUCH: Kompromitacja mitów zbiorowych	306
Wieża Gustawa Herlinga-Grudzińskiego	
BOŻENA CHRZĄSTOWSKA: Znaki cierpienia	307
Inny świat Gustawa Herlinga-Grudzińskiego	
PIOTR ŚLIWIŃSKI: Obozy i wartości	310
Mala Apokalipsa Tadeusza Konwickiego	
BARBARA SIENKIEWICZ: „Antychryst rozdrobniony”	313
Tango Sławomira Mrożka	
EWA WIEGANDTOWA: „To tylko Edek”	317
Noty o autorach	320